

RESPECTAREA TERMENULUI REZONABIL AL URMĂRIII PENALE – STANDARDELE CEDO ȘI REGLEMEN- TĂRILE NAȚIONALE

Tudor OSOIANU,
doctor în drept, conferențiar universitar

Dinu OSTAVCIUC,
doctor în drept

OBSERVANCE OF THE REASONABLE TERM OF THE CRIMINAL INVESTIGA- TION – ECHR STANDARDS AND NATIONAL REGULATIONS

Tudor OSOIANU,
PhD, associate professor

Dinu OSTAVCIUC,
PhD

Aflarea învinuitului într-o stare de incertitudine cu privire la viitorul său pentru o perioadă nejustificat de îndelungată în timp, ținând cont de faptul că riscă o condamnare penală, este contrară art. 6 CEDO. Criteriile instituite de jurisprudența CtEDO pentru determinarea termenului rezonabil în materie penală au fost preluate de legislația națională: complexitatea cauzei, comportamentul reclamantului și cel al autorităților competente, precum și miza litigiului pentru cel interesat. Legislația procesuală prevede garanții speciale privind realizarea urmăririi penale în termene proximale pentru minori și persoanele arestate.

Așadar, în fiecare cauză concretă, procurorul luând decizia de a prelungi termenul urmăririi penale va supune cauza penală testului prin prisma acestor criterii în vederea aprecierii termenului rezonabil al urmăririi penale, dispunând de alte atribuții suficiente pentru controlul acestuia.

La nivel național mai multe norme de procedură asigură respectarea termenului rezonabil al urmăririi penale, stabilind termene procesuale precise pentru îndeplinirea unor acțiuni procesuale și întocmirea unor acte procedurale. Mecanismul controlului judiciar al termenului rezonabil nu este însă unul perfect, în acest sens sunt argumentate recomandări de lege ferenda.

Cuvinte-cheie: termen rezonabil, urmărire penală, procuror, ofițer de urmărire penală, ordonanță.

Finding the accused in a state of uncertainty regarding his future for unjustifiably long period of time, taking into account the fact that he risks a criminal conviction, is contrary to Art. 6 of ECHR. The criteria established by ECHR case law for determining the reasonable time in criminal matters have been taken over by national law: the complexity of the case, the conduct of the applicant and the competent authorities, as well as the stake of the dispute for the person concerned. Procedural law provides special guarantees for the prosecution of minors and detainees in the nearest future.

Therefore, in each concrete case, the prosecutor taking the decision to extend the term of the criminal investigation will submit the criminal case to the test in the light of these criteria in order to assess the reasonable term of the criminal investigation, having other sufficient powers to control it.

At national level, several procedural rules ensure the observance of the reasonable term of the criminal investigation, establishing precise procedural deadlines for the fulfillment of some procedural actions and elaboration of some procedural acts. However, the mechanism of judicial control of the reasonable term is not a perfect one, in this sense the recommendations of “lex ferenda”, are argued.

Keywords: reasonable term, criminal investigation, prosecutor, criminal investigation officer, enactment.

Introducere. Urmărirea penală se efectuează în termene rezonabile. Această condiție generală a urmăririi penale instituită în art. 259 CPP derivă din exigențele art. 6 paragr. 1 CEDO, dar și din principiile înscrise în art 19 și 20 CPP.

Potrivit art.19 alin. (1) CPP, *Orice persoană are dreptul la examinarea și soluționarea cauzei sale în mod echitabil, în termen rezonabil* (s.a.), de

Introduction. Criminal investigation is carried out within a reasonable period of time. This general condition of the criminal investigation established in Art. 259 of the CPC, derives from the requirements of Art. 6 paragraph 1 of ECHR, but also from the principles enshrined in articles 19 and 20 of the CPC.

According to Art. 19 paragraph (1) of the CPC, *Everyone is entitled in full equality to a fair and*

către o instanță independentă, imparțială, legal constituită, care va acționa în conformitate cu prezentul cod.

Deși art. 19 CPP RM este unul declarativ, următorul art. 20 CPP RM instituie criteriile care ar permite a constata dacă termenul rezonabil este respectat, care sunt inspirate din jurisprudența CtEDO.

Metode și materiale aplicate. La elaborarea acestui articol a fost folosit materialul doctrinar-teoretic și normativ privitor la respectarea termenului rezonabil în procesul penal. De asemenea, cercetarea respectivului subiect a fost posibilă prin aplicarea mai multor metode de investigație științifică specifice teoriei și doctrinei procesual-penale: metoda logică, metoda analizei comparative, analiza sistemică, metoda studiului de caz etc. Totodată, au fost analizate lucrările specialiștilor autohtoni, precum și materialele științifice ale doctrinarilor din străinătate.

Scopul cercetării. Examinarea și analiza cadrului normativ intern și a jurisprudenței CtEDO privind respectarea termenului rezonabil al urmăririi penale, în vederea stabilirii viabilității mecanismului național de asigurare la faza prejudicială a acestei garanții procesuale a echității procesului.

Rezultate obținute și discuții. (...) *Principiul termenului rezonabil al procesului penal reprezintă un element al aplicării dreptului la un proces echitabil. Conform acestui principiu, organele de urmărire penală și instanțele de judecată au obligația de a asigura soluționarea cauzelor penale într-un termen rezonabil* (a se vedea HCC nr. 3 din 23 februarie 2016, § 78)¹.

Art. 6 prevede celeritatea procedurilor judiciare, dar consacră totodată și principiul, mai general, al unei bune administrări a justiției. Trebuie să găsească un echilibru just între diferitele aspecte ale acestei cerințe fundamentale (Boddaert c. Belgiei, hot. CtEDO din 12. 10. 1992, pct. 39).

Art. 6 este conceput pentru a evita ca o persoană acuzată să rămână prea mult timp într-o sta-

public hearing, within a reasonable time (and others), *by an independent, impartial, legally constituted court, which will act in accordance with this code.*

Although Art. 19 of the CPC of the Republic of Moldova is a declarative one, and the following Art. 20 of the CPC of the Republic of Moldova establishes the criteria that would allow ascertaining whether the reasonable term is met, which are inspired by the ECHR jurisprudence.

Methods and materials applied. Theoretical and normative doctrinal material regarding the observance of the reasonable term in the criminal process was used in the elaboration of this article. Also, the research of the respective subject was possible by applying several methods of scientific investigation specific to the theory and doctrine of criminal procedure: logical method, comparative analysis method, systemic analysis, case study method, etc. At the same time, the works of local specialists were analyzed, as well as the scientific materials of doctrinaires from abroad.

The purpose of the research. Examination and analysis of the internal regulatory framework and the ECHR jurisprudence on the observance of the reasonable term of the criminal investigation, in order to establish the viability of the national insurance mechanism at the prejudicial phase of this procedural guarantee of the fairness of the process.

Results obtained and discussions. (...) *The principle of a reasonable time for criminal proceedings is an element of the application of the right to a fair trial. According to this principle, criminal prosecution bodies and courts have the obligation to ensure the resolution of criminal cases within a reasonable time* (to see DCC No. 3 from February 23, 2016, § 78)¹.

Art. 6 provides for the speed of judicial proceedings, but also enshrines the principle, more generally, of a good administration of justice. It should be found the right balance between the various aspects of this fundamental requirement (Boddaert v. Belgium, ECHR Decision from 12. 10. 1992, point 39).

Article 6 is designed to prevent an accused

¹ DCC nr.4 din 20.01.2020 de inadmisibilitate a sesizării nr. 206g/2019 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 282 din Codul de procedură penală (durata maximă de menținere a statutului de învinuit al persoanei) (pct.30).

¹DCC No.4 from 20.01.2020 on inadmissibility of the notification No. 206g/2019 on the exception of unconstitutionality of Article 282 of the Criminal Procedure Code (the maximum duration of maintaining the accused status of the person) (point 30).

re de incertitudine cu privire la rezultatul procedurii (a se vedea Nakhmanovici c. Rusiei, hot. CtEDO din 02. 03. 2006, paragr. 89; Stögmüller c. Austriei, hot. CtEDO din 10. 11. 1969, pct. 40).

Întrucât art. 6 § 1 oferă oricărei persoane dreptul la judecarea într-un termen rezonabil a cauzei sale, el are ca obiect, în materie penală, să asigure că persoanele acuzate nu fac obiectul unui capăt de acuzare o perioadă prea mare de timp și să se ia o decizie asupra temeiniciei acestuia (Wemhoff c. Germaniei, hot. CtEDO din 27. 06. 1968, pct.18; Kart c. Turciei, hot. 03. 12. 2009, pct. 68).

(...) În materie penală, acest drept urmărește ca persoana să nu fie subiectul unei acuzații pentru o perioadă îndelungată de timp².

CtEDO a statuat în jurisprudența sa că deși scopul primar al art. 6, sub aspect penal, este ca instanța competentă să se pronunțe în privința unei acuzații penale trebuie să asigure un proces echitabil, **acest fapt nu presupune că articolul nu este aplicabil în cazul procedurilor anterioare procesului de judecată** (s.a.) (Saranchov c. Ucrainei, hot. CtEDO din 09.06. 2016, pct. 41; Schatschaschwili c. Germaniei, hot. CtEDO din 15. 12. 2015, pct. 104).

În materie penală, „termenul rezonabil” prevăzut de articolul 6 paragr. 1 începe să curgă de la data la care o persoană este „acuzată” (Pantea c. României, hot. CtEDO din 03. 06 2003, pct. 275).

În cauza Coëme și alții c. Belgiei, hot. din 22. 06. 2000, Curtea reamintește că în cauzele penale termenul „timp rezonabil” în conformitate cu art. 6 paragr. 1 începe de la momentul în care o persoană este „acuzată”, care poate fi o dată anterioară sesizării instanței de judecată, inclusiv cea a arestării, acuzației, deschiderii anchetei preliminare sau percheziției la domiciliul reclamantului. În opinia Curții, perioada care trebuie luată în considerare a început la 28 august 1991, când a fost efectuată o cercetare la domiciliul domnului Hermanus și la birourile acestuia (pct. 133).

La evaluarea termenului rezonabil trebuie luat în considerare termenul până când acuzațiile nu mai afectează situația unei anumite persoane

person from remaining in a state of uncertainty as to the outcome of the proceedings for too long (to see Nakhmanovici v. Russia, ECHR Decision from 02. 03. 2006, paragraph 89; Stögmüller v. Austria, ECHR Decision from 10. 11. 1969, point 40).

Since Art. 6 § 1 gives any person the right to a fair trial of his or her case, his or her purpose in criminal matters shall be to ensure that the accused persons are not charged for a too long period of time and to make a decision according to his merits (Wemhoff v. Germany, ECHR Decision from 27. 06. 1968, point18; Kart v. Turkey, Decision 03. 12. 2009, point 68).

(...) In criminal matters, this right seeks not to be the subject of an accusation for a long period of time².

The ECHR has ruled in its jurisprudence that although the primary purpose of Art. 6, from a criminal point of view, is that the competent court ruling on a criminal charge must ensure a fair trial, **this does not mean that the article is not applicable in pre-trial proceedings** (and others) (Saranchov v. Ukraine, ECHR Decision from 09.06. 2016, point 41; Schatschaschwili v. Germany, ECHR Decision from 15. 12. 2015, point 104).

In criminal matters, the “reasonable time” provided for in Art. 6 paragraph 1 begins to run from the date on which the person is “accused” (Pantea v. Romania, ECHR Decision from 03. 06 2003, point 275).

In the case Coëme and others v. Belgium, Decision from 22. 06. 2000, the Court recalls that in criminal cases the term “reasonable time” in accordance with Art. 6 paragraph 1 starts from the moment when a person is “accused”, which may be a date prior to the referral to the court, including that of the arrest, indictment, opening of the preliminary investigation or search of the applicant’s home. In the Court’s view, the period to be taken into account began on 28 August 1991, when a search was carried out at Mr. Hermanus’ home and in his office (point 133).

The assessment of the reasonable time must take into account the time until the accusations no longer affect the situation of a certain person and the uncertainty about his legal status has been removed.

² DCC nr.4 din 20.01.2020 (paragr. 31).

² DCC No.4 from 20.01.2020 (paragraph 31).

și incertitudinea cu privire la statutul său juridic a fost eliminată.

În cauza Stoianova și Nedelcu c. României³, s-a constatat că ordonanța de scoatere de sub urmărire penală nu poate fi considerată că ar fi finalizat procesul penal, întrucât aceasta nu constituie o decizie definitivă asupra acuzației penale îndreptate contra persoanelor implicate.

În cauza Ceachir c. Republicii Moldova (hot. din 10.12.2013) CtEDO reamintește că tergiversarea autorităților naționale de a ajunge la o concluzie într-o cauză penală, indiferent de complexitatea acesteia, împiedică inevitabil eficiența procesului penal. Faptul că această cauză a fost încetată pe motivul expirării termenului de prescripție pentru tragerea la răspundere penală atestă acest lucru (paragr.52)⁴.

„Durata totală a investigației a generat criticile CtEDO în cinci cauze moldovenești. În cauza *Corsacov* investigarea a durat mai mult de trei ani, în cauza *Anușca* – trei ani și șapte luni, în cauza *Mătășaru și Savițchi* – patru ani, în cauza *Răilean* – mai mult de cinci ani, în cauza *Pădureț* –

³ Reclamanții au fost arestați și li s-a pus în mișcare acțiunea penală. Ulterior, procurorul a dat o ordonanță de scoatere de sub urmărire penală. După un an și jumătate, parchetul a ordonat, discreționar, redeschiderea procedurii. Parchetul a indicat faptul că decizia inițială era contradictorie cu probele din dosar, iar ancheta inițială era incompletă. Urmărirea penală s-a încheiat 6 ani mai târziu. Deși procedurile penale deschise contra reclamanților au cuprins două faze distincte, ele constituie o unică perioadă de timp care trebuie examinată sub imperiul termenului rezonabil. În lumina acestui mod de calcul al termenului, este evident că există o violare a dreptului la o durată rezonabilă a procedurii, cât timp intervalul scurs între cele două proceduri echivalează cu o perioadă de inactivitate de mai mult de un an și jumătate, care nu este imputabilă reclamanților, ci statului. De aceea există o violare a art. 6. din Convenția Europeană. Hot. CtEDO din 04.08.2005. disponibilă: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-123473>

⁴ Reclamanta a notat că ea a furnizat toate documentele necesare, inclusiv rapoartele medicale care atestau leziunile corporale pe care ea le-a suferit. Ea a menționat că este într-o situație vulnerabilă din cauza vârstei sale, a stării sale precare de sănătate și a resurselor materiale foarte limitate. În plus, reclamanta a menționat că ea a fost bătută și umilită în public după ce ea a cerut pur și simplu să beneficieze de un serviciu cinstit (paragr.40). Curtea consideră că în speță autoritățile naționale ar fi trebuit să facă uz, în cel mai scurt timp, de toate căile disponibile pentru a definitiva procesul penal intentat împotriva dnei A.N. (paragr.53).

In the case *Stoianova and Nedelcu v. Romania*³, it was found that the order of removal from criminal prosecution cannot be considered as completed criminal proceedings, as it does not constitute a final decision on the criminal charge against the persons involved.

In the case *Ceachir v. Republic of Moldova* (Decision from 10.12.2013) the ECHR recalls that national authorities delaying in reaching a conclusion in a criminal case, regardless of its complexity, inevitably impedes the effectiveness of criminal proceedings. The fact that this case was terminated on the grounds of the expiry of the limitation period for criminal prosecution attests this (paragraph 52).⁴

“The total duration of the investigation generated criticism of the ECHR in five Moldovan cases. In the case *Corsacov* investigation lasted more than three years, in the case *Anusca* – three years and seven months, in the case *Matasaru and Savitchi* – four years, in the case *Railean* – more than five years, in the case *Paduret* – almost six years, and in the case *Iorga*, although it was an urgent matter, the autopsy and examination of evidences at the scene of the incident took place over six months. In

³The applicants were arrested and prosecuted. Subsequently, the prosecutor issued an ordinance to remove them from criminal prosecution. After a year and a half, the prosecutor's office ordered, at its discretion, the reopening of the procedure. The prosecutor's office indicated that the initial decision was inconsistent with the evidence in the case and that the initial investigation was incomplete. The criminal investigation ended 6 years later. Although the criminal proceedings against the applicants comprised two distinct stages, they constitute a single period of time which must be examined within a reasonable time. In the light of this method of calculating the time-limit, it is clear that there is a breach of the right to a reasonable duration of the procedure, as long as the interval between the two procedures is equivalent to a period of inactivity of more than one and a half years, which is not imputable to the applicants, but to the State. That is why there is a violation of Art.6 of the European Convention. ECHR Decision from 04.08.2005. available at: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-123473>

⁴ The applicant noted that she had provided all the necessary documents, including medical reports attesting to the bodily injuries she had suffered. She mentioned that she is in a vulnerable situation due to her age, her poor health and very limited material resources. In addition, the applicant stated that she had been beaten and humiliated in public after she had simply asked for an honest service (paragraph 40). The Court considers that in the present case the national authorities should have used, as soon as possible, all the means available to complete the criminal proceedings against Ms. A.N. (paragraph 53).

aproape șase ani, iar în cauza *Iorga*, deși era vorba de măsuri urgente, autopsia și examinarea probelelor de la locul incidentului au avut loc peste șase luni. În trei dintre aceste cauze, tergiversările s-au datorat încetării investigațiilor și redeschiderii ulterioare a investigațiilor pe motiv că încetarea nu a fost justificată”⁵.

În cauza *Railean c. Republicii Moldova* (Hot. CtEDO 05.01.2010) s-a constatat că „Urmărirea penală a început cu nouă zile mai târziu decât producerea accidentului rutier și de la decesul victimei. Urmărirea penală a durat mai mult de cinci ani (ianuarie 2001-20 aprilie 2006), cu întreruperi pe care înseși autoritățile le-au considerat ulterior ca fiind ilegale și îndelungate. O durată atât de îndelungată a investigației, în lipsa factorilor care ar complica-o (în afară de dispariția autorului faptei) și date fiind omisiunile menționate mai sus, nu satisface condiția promptitudinii cerute de obligația procedurală în conformitate cu art.2 CEDO”⁶.

Celeritatea urmăririi penale asigură nu numai eficiența investigațiilor, ci și respectarea dreptului bănuitului și învinuitului (în unele cazuri și a părții civile)⁷ la examinarea cauzei într-un termen rezonabil, prevăzut de art.6 paragr.1 CEDO.

În acest context, celeritatea și o diligență rezonabilă sunt cerințe implicite. Chiar și în cazul în care pot exista obstacole sau dificultăți care împiedică evoluția urmăririi penale într-o situație particu-

⁵ Gribincea V., (colectiv). Executarea hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului de către Republica Moldova 2013-2014. Chișinău. 2015. p.128.

⁶ Mihai Poalelungi, Diana Sârcu, Lilia Grimalschi. Comentariu asupra hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului versus Republica Moldova: Concluzii și recomandări. Chișinău, 2017, p. 39-40.

⁷ De ex.: În baza Deciziei Colegiului civil, comercial și de contencios administrative CSJ din 28.06.2012 în cauza SRL „A.-M.” c. Ministerului Finanțelor – Curtea de Apel Chișinău (dos. nr. 2r-444/12) s-a hotărât încasarea în beneficiul reclamantului cu titlu de prejudiciu moral a 80 000 de lei în calitate de compensare pentru violarea termenului rezonabil al procesului – examinarea cauzei penale în care reclamantul este parte vătămată și parte civilă, timp de zece ani (șase ani la faza urmăririi penale (s.a.) și patru ani (s.a.)) în instanța de judecată. CSJ a statuat că termenul rezonabil în acest caz trebuie să fie calculat cu începere de la data emiterii ordonanței de constituire a persoanei juridice în calitate de parte civilă. Disponibilă: http://jurisprudenta.csj.md/archive_courts/cauta/index2.php

three of these cases, the delays were due to the termination of the investigations and the subsequent reopening of the investigations on the grounds that the termination was not justified”⁵.

In the case *Railean v. Republic of Moldova* (ECHR Decision from 05.01.2010) it was found that “The criminal investigation began nine days after the road accident and the death of the victim. Criminal investigation lasted more than five years (January 20, 2001 - April 2006), with interruptions which the authorities themselves later considered to be illegal and prolonged. Such a long duration of the investigation, in the absence of factors that would complicate it (apart from the disappearance of the perpetrator) and given the omissions mentioned above, does not satisfy the condition of promptness required by the procedural obligation under Article 2 of ECHR”⁶.

The speed of the criminal investigation ensures not only the efficiency of the investigations, but also the observance of the right of the suspect and the accused (of the civil party in some cases)⁷ within case examination during a reasonable time, provided by Art.6 paragraph 1 of ECHR.

Speed and due diligence are implicit requirements in this context. Even if there may be obstacles or difficulties that prevent the prosecution in a particular situation, a prompt response by the authorities is essential to maintain confidence in the principle of

⁵ Gribincea V., (collective). Execution of the decisions of the European Court of Human Rights by the Republic of Moldova. Chisinau. 2015. p.128.

⁶ Mihai Poalelungi, Diana Sarcu, Lilia Grimalschi. Commentary on the decisions of the European Court of Human Rights versus the Republic of Moldova: Conclusions and recommendations. Chisinau, 2017, p. 39-40.

⁷ For example: Based on the Decision of the Civil, Commercial and Administrative Litigation College of the Supreme Court of Justice of Moldova from 28.06.2012 in the case of SRL “A.-M.” v. Ministry of Finance – Court of Appeal Chisinau (file No. 2r-444/12) it was decided collection for the benefit of the applicant as non-pecuniary damage of 80 000 as compensation for violation the reasonable timing of the trial – examination of the criminal case in which the applicant is an injured party and civil party for ten years (six years in the criminal investigation phase (and others) and four years (and others)) in the court. The Supreme Court of Justice of Moldova ruled that the reasonable time in this case must be calculated from the date of issuance of the ordinance establishing the legal person as a civil party. Available at: http://jurisprudenta.csj.md/archive_courts/cauta/index2.php

lară, un răspuns rapid al autorităților este esențial pentru a păstra încrederea publicului în respectarea principiului legalității, și pentru a evita orice aparență de complicitate sau de toleranță cu privire la actele ilegale (a se vedea *Šilih c. Sloveniei* [MC], nr. 71463/01, § 195, 9 aprilie 2009)⁸.

Criteriile de apreciere a termenului rezonabil în jurisprudența CtEDO. În jurisprudența sa, Curtea Europeană a stabilit că durata rezonabilă a unei proceduri trebuie apreciată în funcție de circumstanțele cauzei și cu ajutorul următoarelor criterii: *complexitatea cauzei, comportamentul reclamantului și cel al autorităților competente, precum și miza litigiului pentru cel interesat* (e.g. a se vedea *Nakhmanovich v. Rusia*, 2 martie 2006, § 95; *Holomiov v. Moldova*, 7 noiembrie 2006, § 137; *Hajibeyli v. Azerbaidjan*, 10 iulie 2008, § 50; *Cravenco v. Moldova*, 15 ianuarie 2008, § 44; *Matei și Tutunaru v. Moldova*, 27 octombrie 2009, § 55; *Panzari v. Moldova*, 29 septembrie 2009, § 31; *Chiarello v. Germania*, 20 iunie 2019, § 45)⁹.

Criteriile aprecierii termenului rezonabil al procesului în ansamblu sunt aplicabile și urmării penale:

1) **Complexitatea cazului.** Se are în vedere complexitatea reală a cauzei față de elementele de fapt și drept ale acesteia, cum ar fi: volumul dosarului, obiectul acestuia, numărul mare al acuzațiilor și al martorilor ce trebuiau audiați, numărul și natura infracțiunilor (în special în cauzele penale cu implicații economice sau fiscale), durata procedurilor de extrădare sau de efectuare a unui act procesual sau de administrare a unei probe prin comisie rogatorie, necesitatea efectuării unei expertize, complexitatea problemelor de drept incidente în cauză¹⁰. Complexitatea denotă în primul rând necesitatea stabilirii numeroaselor elemente de fapt, cum ar fi în cazurile care presupun un număr mare de acuzații care urmează să

legality, and to avoid any appearance of complicity or tolerance regarding illegal acts (to see *Šilih v. Slovenia* [MC], No. 71463/01, § 195, April 9, 2009)⁸.

Criteria for assessing reasonable time in ECHR case law. In its case law, the European Court has ruled that the reasonable duration of a procedure must be assessed in the light of the circumstances of the case and by the following criteria: *the complexity of the case, the behavior of the applicant and the competent authorities, as well as the stake of the dispute for the interested party* (ex: to see *Nakhmanovich v. Russia*, March 2, 2006, § 95; *Holomiov v. Moldova*, November 7, 2006, § 137; *Hajibeyli v. Azerbaijan*, July 10, 2008, § 50; *Cravenco v. Moldova*, January 15, 2008, § 44; *Matei and Tutunaru v. Moldova*, October 27, 2009, § 55; *Panzari v. Moldova*, September 29, 2009, § 31; *Chiarello v. Germany*, June 20, 2019, § 45)⁹.

The criteria for assessing the reasonable time of the trial as a whole are also applicable to criminal proceedings:

1) **The complexity of the case.** It takes into account the real complexity of the case in relation to its factual and legal elements, such as: file volume, its object, the large number of the accused and witnesses to be heard, the number and nature of offenses (especially in criminal cases with economic or fiscal implications), the duration of the proceedings for the extradition or performance of a procedural act or the administration of the evidence by judicial commission, the need to perform an expertise, the complexity of the incidental legal issues involved¹⁰. The complexity primarily indicates the need to establish numerous factual elements, such as in cases involving a large number of charges to be proved in criminal cases and which intertwine.

In order to determine the complexity of the criminal case in the prosecution and to estimate the reasonable time, it is necessary to establish the nature of the criminal charge, the existence of participation, the nature and volume of evi-

⁸ Ciobanu c. Moldovei, Hot. CtEDO din 24.02.2015. Disponibilă: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-157615>

⁹ DCC nr.4 din 20.01.2020 de inadmisibilitate a sesizării nr. 206g/2019 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 282 din Codul de procedură penală (durata maximă de menținere a statutului de învinuit al persoanei) (paragr.32)

¹⁰ A se vedea: hot. CtEDO din 27. 06. 1968 în cauza Neumeister c. Austriei, paragr. 21.

⁸Ciobanu v. Moldova, ECHR Decision from 24.02.2015. Available at: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-157615>

⁹DCC No.4 from 20.01.2020 of inadmissibility of the notification No. 206g/2019 on the exception of unconstitutionality of Article 282 of the Criminal Procedure Code (the maximum duration of maintaining the accused status of the person) (paragraph 32)

¹⁰To see: ECHR Decision from 27. 06. 1968 the case of Neumeister v. Austria, paragraph 21.

fie demonstrate în cauzele penale și care se întrepătrund.

Pentru a determina complexitatea cauzei penale în cadrul urmăririi penale și a estima termenul rezonabil, este necesar a stabili natura acuzației penale, existența participației, natura și volumul probelor, existența, numărul și complexitatea expertizelor, comisiilor rogatorii, procedurii de extrădare, numărul părților vătămate, al martorilor, dispunerea măsurilor speciale de investigații etc., deci orice acțiune procesuală ce ar necesita timp și resurse suplimentare pentru realizarea și obținerea rezultatului necesar¹¹. Așadar, în fiecare cauză concretă, procurorul, luând decizia de a prelungi termenul urmăririi penale, va efectua testul complexității cauzei în raport cu garantarea termenului rezonabil al urmăririi penale.

2) Comportamentul părților la proces. Exercițarea de către o persoană, cu bună-credință, a tuturor mijloacelor procedurale prevăzute în dreptul intern, în exercitarea dreptului la apărare, nu poate fi considerată că a condus la prelungirea duratei procedurilor¹². În cazul în care acuzatul s-a sustras procesului penal desfășurat într-o țară ce respectă principiile statului de drept, acesta nu se poate plânge de durata nerezonabilă a procedurii ce s-a desfășurat în urma fugii sale, cu excepția perioadei în care persoana s-a aflat la dispoziția organului de urmărire penală¹³. Perioadele în care reclamantii s-au eschivat de la răspundere penală ar trebui excluse din durata totală a procedurii (a se vedea Girolami c. Italiei, hot. din 19. 02.1991, paragr. 13 și Smirnova c. Rusiei, hot. din 24.07.2003, par.86). Respectarea termenului rezonabil, în raport cu comportamentul părților, nu impune obligația persoanei de cooperare cu autoritățile judiciare¹⁴, deci bănuitului/ învinuitului nu-i poate fi imputată vinovăția față de ter-

dence, existence, the number and complexity of expertise, judicial commissions, extradition procedure, the number of injured parties, witnesses, availability of special investigative measures, etc., subsequently any procedural action that would require additional time and resources to achieve and obtain the required result¹¹. Therefore, in each concrete case, the prosecutor taking the decision to extend the term of the criminal investigation will perform the test of the complexity of the case in relation to guaranteeing the reasonable term of the criminal investigation.

2) Parties' behavior to the proceedings. The exercise by a person, in good faith, of all the procedural means provided for in national law, in the exercise of the right of defense, cannot be considered to have led to an extension of the duration of the proceedings¹². If the accused has evaded criminal proceedings in a country which respects the principles of the rule of law, he may not be complain about the unreasonable duration of the proceedings following his escape, except for the period during which the person was at the disposal of the criminal prosecution body¹³. Periods in which the claimants evaded criminal liability should be excluded from the total length of the proceedings (to see Girolami v. Italy, Decision from 19. 02.1991, paragraph 13 and Smirnova v. Russia, Decision from 24.07.2003, paragraph 86). Compliance with the reasonable time, in accordance with the conduct of the parties, does not impose an obligation on the person to cooperate with the judicial authorities¹⁴, therefore, the suspect / accused cannot be blamed for delaying the criminal investigation, as long as his behavior is within the permissive limits of the Criminal Procedure Code regarding his defense.

3) Conduct of the criminal investigation body. Due diligence is required from the authorities at each procedural stage. The repeated return

¹¹ Carajeleascov Cristina. Rolul procurorului în asigurarea respectării termenului rezonabil în cadrul urmăririi penale. În: Revista națională de drept. nr.7, 2017. Ch. p. 62.

¹² A se vedea: Hot. CtEDO din 07. 10. 2006 în cauza Holomiov c. Moldovei, paragr. 143.

¹³ A se vedea Hot. CtEDO din 20. 06. 2006 în cauza Vayic c. Turciei, paragr. 44.

¹⁴ Hot. CtEDO Corigliano c. Italiei, din 10. 12. 1982, paragr. 42, 43. Disponibilă: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-62021>

¹¹Carajeleascov Cristina. The role of the prosecutor in ensuring the observance of the reasonable term within the criminal investigation. In: National Law Review. No.7, 2017. Ch. p. 62.

¹² To see: ECHR Decision from 07. 10. 2006, the case of Holomiov v. Moldova, paragraph 143.

¹³ To see ECHR Decision from 20. 06. 2006, the case of Vayic v. Turkey, paragraph 44.

¹⁴ECHR Decision Corigliano v. Italy, from 10. 12. 1982, paragraph 42, 43. Available at: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-62021>

giversarea urmăririi penale, atâta timp cât comportamentul acestuia se află în limitele permise ale prevederilor Codului de procedură penală cu privire la apărarea sa.

3) Conduita organului de urmărire penală. Diligența rezonabilă este solicitată din partea autorităților la fiecare etapă procedurală. Întoarcerea repetată a cauzei la anchetatori – pentru aceleași motive – pentru ca să fie efectuate noi investigații au determinat întâzieri imputabile autorităților. (Șlezevičius c. Lituaniei, hot. CtEDO din 13.11.2001)¹⁵. CtEDO verifică dacă au existat perioade de inactivitate a organelor judiciare sau întâzieri nejustificate în desfășurarea procedurilor, în vederea respectării principiului bune administrări a justiției¹⁶.

Astfel, într-un număr de cauze examinate de Curte referitoare la implementarea legislației naționale privind protejarea vieții participanților la trafic împotriva accidentelor rutiere, constatarea unei încălcări a fost în cea mai mare parte din cauza unor termene nerezonabile și a lipsei de diligență din partea autorităților în desfășurarea urmăririi penale, indiferent de rezultatul lor final (a se vedea *Anna Todorova*, citată supra, § 76; *Antonov*, citată supra, §§ 50-52; *Igor Shevchenko c. Ucrainei*, nr. 22737/04, §§ 57-62, 12 ianuarie 2012; *Sergiyenko c. Ucrainei*, nr. 47690/07, §§ 51-53, 19 aprilie 2012; *Prynda c. Ucrainei*, nr. 10904/05, § 56, 31 iulie 2012; și *Zubkova*, citată supra, §§ 41-42)¹⁷.

4) Importanța procesului pentru cel interesat. Trebuie avute în vedere în acest context vârsta, starea de sănătate a acuzatului, faptul că acuzatul este privat de libertate pe parcursul procedurii, implicațiile sociale pe care o procedură

of the case to investigators – for the same reasons – for further investigations led to delays attributable to the authorities. (Șlezevičius v. Lithuania, ECHR Decision from 13.11.2001)¹⁵. ECHR verifies whether there have been periods of inactivity of the judiciary or unjustified delays in the conduct of proceedings, in order to comply with the principle of good administration of justice¹⁶.

*Thus, in a number of cases examined by the Court concerning the implementation of national legislation on the protection of the lives of road users against road accidents, the finding of an infringement was largely due to unreasonable deadlines and lack of due diligence on the part of the authorities in conducting criminal proceedings, regardless of their final outcome (to see Anna Todorova, cited above, § 76; Antonov, cited above, §§ 50-52; Igor Shevchenko v. Ukraine, No. 22737/04, §§ 57-62, January 12, 2012; Sergiyenko v. Ukraine, No. 47690/07, §§ 51-53, April 19, 2012; Prynda v. Ukraine, No. 10904/05, § 56, July 31, 2012; and Zubkova, cited above, §§ 41-42)*¹⁷.

4) The importance of the process for the interested party. In this context, the age, the state of health of the accused, the fact that the accused is deprived of liberty during the proceedings, the social implications that a long procedure may have on the applicant, given his status as a civil servant, must be taken into account. The criminal investigation will be carried out in terms as restricted as possible in case of limiting the person in certain rights or imposing certain restrictions provided by the Criminal Procedure Code, here we highlight the application of preventive measures, the person's health, etc. The ECHR has repeatedly stated that once a person is in pre-trial detention, he or she is entitled to special diligence

¹⁵ Disponibilă: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-59876>

¹⁶ În perioada cuprinsă între sfârșitul lunii aprilie 1998 și luna februarie 2002, împotriva reclamantului nu a mai fost întreprins niciun act de procedură și nici nu a fost audiat de organele de urmărire penală (paragr. 8), cauza fiind în nelucrare în jur de 4 ani. Având în vedere jurisprudența Curții în materie, aceasta consideră că în cauză durata procedurii judecătorești este excesivă și nu răspunde exigențelor impuse de principiul „duratei rezonabile” (paragr. 25). Hot. CtEDO, Tudorache c. României, din 29. 09.2005. Disponibilă: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-123639>

¹⁷ Ciobanu c. Moldova, Hot. CtEDO din 24.02.2015. Disponibilă: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-157615>

¹⁵ Available at: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-59876>

¹⁶ In the period between the end of April 1998 and February 2002, no further procedural action was taken against the applicant and he was not heard by the criminal prosecution bodies (paragraph 8), the case being pending for about 4 years. In the light of the Court's case-law, it considers that the length of the court proceedings in the case is excessive and does not meet the requirements of the “reasonable time” principle (paragraph 25). ECHR Decision, *Tudorache v. Romania*, from 29. 09.2005. Available at: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-123639>

¹⁷ Ciobanu v. Moldova, ECHR Decision from 24.02.2015. Available at: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-157615>

îndelungată le poate produce asupra reclamantului, având în vedere calitatea sa de funcționar. Urmărirea penală se va desfășura în termene pe cât este posibil de restrânse în cazul limitării persoanei în anumite drepturi sau impunerii anumitor restricții prevăzute de Codul de procedură penală, aici evidențiem aplicarea măsurilor preventive, starea de sănătate a persoanei etc. CtEDO a statuat în mod repetat faptul că odată ce persoana se află în detenție preventivă are dreptul la o diligență specială din partea autorităților competente¹⁸.

5) Vârsta de până la 18 ani a victimei. Urmărirea penală în care sunt bănuți, învinuiți, inculpați, arestați preventiv, precum și minori, se face de urgență și în mod preferențial.

Garanții speciale privind realizarea urmăririi penale în termene proxime pentru minori și persoanele arestate sunt impuse prin intermediul prevederilor art. 20 alin. (3), 186 alin. (6) și (8) CPP RM.

Starea de minorat a victimei se ia în considerare la stabilirea respectării termenului rezonabil. Aceasta, ca și alte instituții procesual-penale, are ca scop a oferi o protecție mai mare, prin accelerarea instrumentării cauzei, pentru a evita pe cât este posibil consecințele nefaste ale procesului penal asupra acestor categorii de persoane¹⁹.

Analiza cadrului normativ național. Termenul rezonabil de urmărire penală într-o cauză concretă se stabilește de către procuror prin ordonanță, în funcție de criteriile descrise. Termenul fixat de procuror este obligatoriu pentru ofițerul de urmărire penală și poate fi prelungit la solicitarea acestuia. În cazul în care este necesar de a prelungi termenul de urmărire penală, ofițerul de urmărire penală întocmește un demers motivat în acest sens și îl prezintă procurorului înainte de expirarea termenului fixat de acesta.

Conform prevederilor art. 20 alin. (4) CPP RM, **respectarea termenului rezonabil** (s.a.)

¹⁸ Hot. CtEDO Abdoella c. Olandei, din 25. 11. 1992, paragr.24. Disponibilă: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57765>

¹⁹ Mihai Poalelungi, Igor Dolea, Tatiana Vizdoagă [et al.] Manualul judecătorului pentru cauze penale. Chișinău. 2013, p. 1992.

by the competent authorities¹⁸.

5) The victim is up to 18 years old. The criminal investigation, in which they are suspected, accused, remanded in custody, as well as minors, is done urgently and preferentially.

Special guarantees regarding the criminal investigation in the nearest future for minors and arrested persons are imposed through the provisions of Art. 20 paragraph (3), 186 paragraphs (6) and (8) of the Criminal Procedure Code of the Republic of Moldova.

The minor's status of the victim is taken into account when establishing the observance of the reasonable term. This, like other criminal procedural institutions, aims to provide greater protection, by accelerating the investigation of the case, in order to avoid as much as possible the harmful consequences of the criminal process on these categories of persons¹⁹.

Analysis of the national regulatory framework. The reasonable time for criminal prosecution in a specific case is established by the prosecutor's order, according to the described criteria. The term set by the prosecutor is mandatory for the criminal investigation officer and may be extended at his request. If it is necessary to extend the term of the criminal investigation, the criminal investigation officer shall draw up a reasoned request in this regard and shall present it to the prosecutor before the expiry of the term set by him.

According to the provisions of the Art. 20 paragraph (4) of the Criminal Procedure Code of the Republic of Moldova, **compliance with the reasonable term** (and others) *at the criminal investigation is ensured by the prosecutor, and at the trial of the case – by the respective court.*

The use of restrictive time limits concerns the proper administration of justice and compliance, in particular with the principle of legal certainty²⁰.

¹⁸ECHR Decision Abdoella v. Netherlands, from 25. 11. 1992, paragraph 24. Available at: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57765>

¹⁹Mihai Poalelungi, Igor Dolea, Tatiana Vizdoaga [et al.] Manualul judecătorului pentru cauze penale. Chișinău. 2013, p.1992.

²⁰ DCC No. 6 from 19.03.20019 on the exception of unconstitutionality of Article 265 paragraph (2) of the Criminal Procedure Code (contesting the prosecutor's refusal to receive a complaint or allegation of a criminal offense) (point 44).

la urmărirea penală se asigură de către procuror, iar la judecarea cazului – de către instanța respectivă.

Folosirea termenelor limitative privește asigurarea bunei-administrații a justiției și respectarea, în special a principiului securității juridice²⁰.

CC subliniază că îndeplinirea acțiunilor sau actelor procedurale cu respectarea întocmai a termenelor legale reprezintă un element important în desfășurarea procesului penal, fără de care ar fi imposibilă respectarea principiilor fundamentale ale procesului penal²¹.

Mai multe norme din CPP asigură garanții suplimentare privind respectarea termenului rezonabil al urmăririi penale stabilind termene procesuale precise pentru îndeplinirea unor acțiuni procesuale și întocmirea unor acte procedurale. Bunăoară, art. 63/1 CPP instituie termenul de 5 zile pentru a aduce la cunoștință ordonanța de recunoaștere a persoanei în calitate de bănuț și informația despre drepturile prevăzute la art.64 CPP, precum și intervalele de timp pentru care poate fi amânată informarea despre atribuirea calității de bănuț.

De asemenea, în conformitate cu prevederile art.63 alin. (2) CPP, legislatorul nu permite organului de urmărire penală să mențină în calitate de bănuț:

1) persoana reținută – mai mult de 72 de ore;

2) persoana față de care a fost aplicată o măsură preventivă neprivativă de libertate – mai mult de 10 zile din momentul când i s-a adus la cunoștință ordonanța despre aplicarea măsurii preventive;

3) persoana față de care a fost dată o ordonanță de recunoaștere în această calitate – mai mult de 3 luni, iar cu acordul Procurorului General și al adjuncților săi – mai mult de 6 luni.

²⁰ HCC nr. 6 din 19.03.20019 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 265 alin. (2) din Codul de procedură penală (contestarea refuzului organului de urmărire penală de a primi plângerea sau denunțul privind comiterea unei infracțiuni) (pct. 44).

²¹ HCC nr. 40 din 21. 12. 2017 privind excepția de neconstituționalitate a articolelor 232 alin. (2) și 308 alin. (4) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova (termenul depunerii demersului privind prelungirea arestului) (pct. 58).

Civil Code emphasizes that *the fulfillment of actions or procedural acts with the exact observance of the legal terms represents an important element in the development of the criminal process, without which it would be impossible to respect the fundamental principles of the criminal process.*²¹

Several rules of the Criminal Procedure Code provide additional guarantees regarding the observance of the reasonable term of the criminal investigation by establishing precise procedural deadlines for the fulfillment of some procedural actions and elaboration of some procedural acts. For example, Art. 63/1 of the Criminal Procedure Code establishes the term of 5 days to inform the ordinance of recognition of the person as a suspect and information about the rights provided by Art. 65 of the Criminal Procedure Code, as well as the time intervals for which the information about the attribution of the quality of suspect can be postponed.

Also, in accordance with the provisions of Art. 63 paragraph (2) of the Criminal Procedure Code, the legislator does not allow the criminal investigation body to maintain the quality of a suspect:

1) for the detained person – more than 72 hours;

2) for the person against whom a non-custodial measure has been applied – more than 10 days from the time the ordinance of the application of the preventive measure was notified to him;

3) for the person against whom a recognition ordinance was issued in this capacity – more than 3 months, and with the consent of the General Prosecutor and his deputies – more than six months.

As for the quality of the accused, Civil Code notes that *the period for maintaining the accused status of a person must be deducted from the reasonable period guaranteed by Art. 6 § 1 of the European Convention on Human Rights and by the Art. 20 of the Constitution. In criminal matters, this right seeks not to be the subject of an accusation for a*

²¹ DCC No. 40 from 21. 12. 2017 on the exception of unconstitutionality of Articles 232 paragraph (2) and 308 paragraph (4) of the Criminal Procedure Code of the Republic of Moldova (the deadline for submitting the request regarding the extension of the arrest) (point 58).

În ceea ce privește calitatea de învinuit, CC reține că termenul de menținere a statutului de învinuit al persoanei trebuie dedus din termenul rezonabil garantat de articolul 6 § 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și de articolul 20 din Constituție. În materie penală, acest drept urmărește ca persoana să nu fie subiectul unei acuzații pentru o perioadă îndelungată de timp²².

Așadar, Curtea Constituțională menționează că termenul de menținere a persoanei în calitate de învinuit trebuie să fie unul rezonabil. Acest termen nu poate fi stabilit *in abstracto*, dar în fiecare caz particular²³, în funcție de criteriile stabilite în art. 20 alin. (2) CPP.

Prin intermediul prevederilor art. 52 alin. (1) pct. 7 și art. 259 CPP RM, procurorul nu numai stabilește, dar și verifică respectarea termenului rezonabil al urmării penale.

Conducându-se de prevederile art. 53/1 alin. (3) lit. d) CPP RM, procurorul ierarhic superior este în drept să retragă și să transmită altui procuror materialele și cauzele penale în cazul:

c) neîntreprinderii acțiunilor necesare pe cauza penală în mod nejustificat mai mult de 30 de zile. (s.a)

De asemenea, dacă procurorul ierarhic superior constată că organul de urmărire penală sau procurorul cărora, conform legii, le revine efectuarea sau conducerea urmăririi penale nu asigură în termen **rezonabil** cercetarea completă, obiectivă și sub toate aspectele a circumstanțelor cauzei în vederea stabilirii adevărului, în conformitate cu

*long period of time*²².

The Constitutional Court therefore states that time limit for maintaining the person as an accused must be a reasonable one. This deadline cannot be set *in abstracto*, but in each particular case²³, depending on the criteria established in Art. 20 paragraph (2) of the Criminal Procedure Code.

Through the provisions of the Art. 52 paragraph (1) point 7 and Art. 259 of the Criminal Procedure Code of the Republic of Moldova, the prosecutor not only establishes, but also verifies the observance of the reasonable term of the criminal investigation.

Following the provisions of Art. 53/1 paragraph (3) letter d) of the Criminal Procedure Code of the Republic of Moldova, the hierarchically superior prosecutor has the right to withdraw and transmit to another prosecutor the materials and criminal cases in the following case:

c) failure to take the necessary actions on the criminal case unjustifiably for more than 30 days. (and others)

Also, if the hierarchically superior prosecutor finds that the criminal investigation body or the prosecutor who, according to the law, is responsible for carrying out or conducting the criminal investigation does not ensure in a **reasonable** time the complete, objective and multi-lateral investigation of the case's circumstances in order to establish the truth according to the provisions of the Art. 271 paragraph (4) of the Criminal Procedure Code of the Republic of Moldova, *ex officio* or upon request, orders, by a motivated

²² DCC nr.4 din 20.01.2020 de inadmisibilitate a sesizării nr. 206g/2019 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 282 din Codul de procedură penală (durata maximă de menținere a statutului de învinuit al persoanei) (pct. 31). În conformitate cu pct. 37 al acestei Decizii, CC a statuat: Curtea Europeană a reținut că aflarea persoanei într-o stare de incertitudine cu privire la viitorul său pentru o perioadă îndelungată de timp, ținând cont de faptul că risca o condamnare penală, este contrară art. 6 din Convenție. Curtea Europeană a subliniat că acuzatul are dreptul la examinarea cazului său cu o diligență specială și că, în materie penală, art. 6 din Convenție este conceput pentru evitarea incertitudinii în care se află o persoană acuzată (Kalpachka v. Bulgaria, 2 noiembrie 2006, § 65; Borzhonov v. Rusia, 22 ianuarie 2009, § 39; Grigoryan v. Armenia, 10 iulie 2012, § 129; Borobar și alții v. România, 29 ianuarie 2013, § 80).

²³ DCC nr.4 din 20.01.2020 (pct. 34).

²² DCC No.4 from 20.01.2020 of inadmissibility of the notification No. 206g/2019 on the exception of unconstitutionality of the Article 282 of the Criminal Procedure Code (the maximum duration of maintaining the accused status of the person) (point 31). In accordance with point 37 of this Decision, CC stated: The European Court held that finding the person in a state of uncertainty about his future for a long period of time, taking into account the fact that he risks a criminal conviction, is contrary to Art. 6 of the Convention. The European Court emphasized that the accused has the right to examine his case with special diligence and that, in criminal matters, Art. 6 of the Convention was designed to avoid the uncertainty of an accused person (Kalpachka v. Bulgaria, November 2, 2006, § 65; Borzhonov v. Russia, January 22, 2009, § 39; Grigoryan v. Armenia, July 10, 2012, § 129; Borobar and others v. Romania, January 29, 2013, § 80).

²³ DCC No.4 from 20.01.2020 (point 34).

prevederile art. 271 alin. (4) CPP RM, din oficiu sau la solicitare, dispune, printr-o ordonanță motivată, efectuarea urmăririi penale de către un alt organ similar.

Învinuitul are dreptul de a sesiza procurorul ierarhic superior, invocând prevederile art. 66 alin. (2) pct. 35 CPP RM privitor la încălcarea termenului rezonabil al urmăririi penale.

Garanții suplimentare de netergiversare a urmăririi penale în privința învinuitului găsim în dispozițiile art. 289, 290 și 291 CPP.

Procurorul, în termen de cel mult 15 zile de la primirea dosarului trimis de organul de urmărire penală, dacă constată că au fost respectate dispozițiile CPP RM privind urmărirea penală, că urmărirea penală este completă, că există probe suficiente și legal administrate, el dispune una din următoarele soluții:

- pune sub învinuire făptuitorul conform prevederilor art.281 și 282 CPP, dacă acesta nu a fost pus sub învinuire în cursul urmăririi penale, atunci când din materialele cauzei rezultă că fapta există, că a fost constatat făptuitorul și că acesta poartă răspundere penală, apoi întocmește rechizitoriul prin care dispune trimiterea cauzei în judecată;

- dacă făptuitorul a fost pus sub învinuire în cursul urmăririi penale, întocmește rechizitoriul prin care dispune trimiterea cauzei în judecată.

În conformitate cu prevederile art.292 CPP RM, dacă procurorul constată că urmărirea penală nu este completă sau că nu au fost respectate dispozițiile legale la desfășurarea urmăririi, el restituie cauza organului care a efectuat urmărirea penală sau trimite cauza organului competent ori altui organ, pentru completarea urmăririi penale sau, după caz, eliminarea încălcărilor comise ale dispozițiilor legale în ordonanța de restituire sau trimiterea cauzei se indică *inter alia termenul* în care neajunsurile depistate urmează a fi lichidate.

Dacă consideră necesar, procurorul, într-un *termen rezonabil*, efectuează personal acțiunile procesuale pentru completarea urmăririi penale sau pentru refacerea acțiunilor efectuate cu încălcarea dispozițiilor legale, după care decide terminarea urmăririi penale, restituirea cauzei sau

ordinanțe, the performance of the criminal investigation by another similar body.

The accused has the right to notify the hierarchically superior prosecutor, invoking the provisions of Art. 66 paragraph (2) point 35 of the Criminal Procedure Code of the Republic of Moldova regarding the violation of the reasonable term of the criminal investigation.

Additional guarantees of not delaying the criminal investigation regarding the accused are found in the provisions of Art. 289, 290 and 291 of the Criminal Procedure Code.

The prosecutor, within maximum 15 days from the receipt of the file sent by the criminal investigation body, if he finds that the provisions of the Criminal Procedure Code of the Republic of Moldova have been observed, that the criminal investigation is complete, that there is sufficient and legally administered evidence, he shall order one of the following solutions:

- charges the perpetrator according to the provisions of Art. 281 and 282 of the Criminal Procedure Code, if he was not charged during the criminal investigation, when it results from the case materials that the deed exists, that the perpetrator was found and that he is criminally liable, then draws up the indictment ordering the sending of the case to the court;

- if the perpetrator has been charged during the criminal investigation, draws up the indictment ordering the case to be sent to the court.

In accordance with the provisions of Art. 292 of the Criminal Procedure Code of the Republic of Moldova, if the prosecutor finds that the criminal investigation is not complete or that the legal provisions were not observed during the investigation, he returns the case to the body that carried out the criminal investigation or sends the case to the competent body or another body in order to complete the criminal investigation or, as the case may be, to eliminate the violations committed by the legal provisions in the restitution order, or to send the case, indicating *inter alia* the term in which the detected shortcomings are to be eliminated.

If the prosecutor deems it necessary, within a *reasonable time*, personally performs the procedural actions for completing the criminal investigation or for restoring the actions carried out in viola-

trimiterea ei la alt organ de urmărire penală.

În cazul în care persoana care ia cunoștință de materiale abuzează de situația sa, procurorul fixează în baza unei ordonanțe modul și **termenul** acestei acțiuni, având în vedere volumul dosarului (art.293 alin. (4) CPP RM).

CPP nu prevede un termen ce urmează a fi respectat de partea în proces pentru a depune cereri în legătură cu terminarea urmăririi penale. Din conținutul art. 294 alin. (2) CPP rezultă că cererile pot fi incluse în procesul-verbal privind prezentarea materialelor dosarului, dar și pot fi depuse separat. În al doilea caz legea nu prevede un termen expres. Considerăm important de a interveni în cadrul legal pentru a preciza un termen concret de decădere înăuntrul căruia părțile vor fi în drept de a prezenta cereri scrise în condițiile art. 294 alin.(2) CPP²⁴.

Prevederile art. 295 alin. (1) CPP RM, care indică în mod expres termenul de examinare a cererilor părților în proces (de 15 zile) și (de 24 de ore) de comunicare a deciziei adoptate își aduce contribuția la respectarea **termenului rezonabil** al procesului.

Termenul rezonabil pentru întocmirea rechizitoriului prevăzut de art. 296 alin. (1) poate fi restrâns și de prevederile art. 297 alin. (5) CPP RM, care obligă procurorul să transmită dosarul în judecată în privința persoanei arestate preventive, cu cel puțin 10 zile până la expirarea termenului de arest stabilit anterior.

Instituirea unor termene proxime pentru controlul judiciar al urmăririi penale este, de asemenea, subjugată obiectivului de asigurare a termenului rezonabil al etapei prejudiciare. În acest context CSJ reține: *Se cere de menționat că, potrivit alin. (4) al art.313 Cod de procedură penală, plângerea împotriva acțiunilor și actelor ilegale ale organului de urmărire penală și ale organelor care exercită activitatea specială de investigații se examinează de către judecătorul de instrucție în termen de 10 zile. Ulterior, încheierea respectivă poate fi atacată în termen de 15 zile, de la data pronunțării, la instanța de recurs competentă. Prin prisma acestor dispoziții imperative, exhaustiv prevăzute de lege, se*

²⁴ Într-o opinie subiectivă, acest termen ar putea varia între 24 de ore și 3 zile.

tion of the legal provisions, after which he decides to end the criminal investigation, return the case or send it to another criminal investigation body.

If the person who reads the material abuses his situation, the prosecutor determines on the basis of an ordinance the manner and term of this action, taking into account the volume of the file. (Art.293 paragraph (4) of the Criminal Procedure Code of the Republic of Moldova).

The Criminal Procedure Code does not provide a deadline to be met by the party in the process to submit requests in connection with the termination of the criminal investigation. From the content of Art. 294 paragraph (2) of the Criminal Procedure Code results that the applications can be included in the minutes regarding the presentation of materials of the file, but also can be submitted separately. In the second case, the law does not provide for an express term. We consider it important to intervene in the legal framework to specify a particular limitation period within which the parties will be entitled to submit written requests under the conditions of Art. 294 paragraph (2) of the Criminal Procedure Code²⁴.

The provisions of Art. 295 paragraph (1) of the Criminal Procedure Code of the Republic of Moldova, which expressly indicates the time limit for examining the claims of the parties to the proceedings (15 days) and (24 hours) for communicating the adopted decision, contributes to the observance of the **reasonable deadline** of the trial.

The reasonable term for drawing up the indictment provided by Art. 296 paragraph (1) may also be restricted by the provisions of Art. 297 paragraph (5) of the Criminal Procedure Code of the Republic of Moldova, which obliges the prosecutor to send the case of the pre-trial detainee to the court, at least 10 days before the expiration of the previously established arrest period.

The establishment of close deadlines for the judicial control of the criminal investigation is also subject to the objective of ensuring the reasonable term of the preliminary stage. In this context, the Supreme Court of Justice notes: *It is requested to mention that, according to paragraph (4) of Art. 313 of the Criminal Procedure Code, the complaint against the illegal actions and acts of the criminal investigation*

²⁴ In a subjective opinion, this term could vary between 24 hours and 3 days.

constată că în Codul de procedură penală este prevăzut un termen restrâns pentru examinarea plângerilor în ordinea art.313 Cod de procedură penală, pentru a nu se afecta termenul rezonabil de desfășurare a urmăririi penale (s.a.)²⁵.

Un remediu intern de apărare a dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei a fost instituit prin Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011 „Privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești”. Potrivit art. 4 alin. (2) al Legii 87, în cauzele în care se pretinde încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei, cererea de chemare în judecată poate fi depusă în cadrul examinării cauzei în fond sau în decursul a 6 luni de la intrarea în vigoare a ordonanței procurorului de încetare a urmăririi penale sau de scoatere de sub urmărire penală (s.a.) ori a actului judecătoresc de dispoziție.

Solicitarea părților în proces de a accelera urmărirea penală în vederea asigurării termenului rezonabil este prevăzută în art. 20 alin. (5) și (6) și art. 300 alin. (3/1) CPP RM.

În situația în care la efectuarea urmăririi penale există pericolul încălcării termenului rezonabil participanții la proces pot adresa judecătorului de instrucție o cerere privind accelerarea urmăririi penale. Examinarea cererii se face în absența părților, în termen de 5 zile lucrătoare, de către judecătorul de instrucție la locul efectuării urmăririi penale.

În opinia CC, învinuitul dispune de un instrument procesual de apărare a dreptului la respectarea celerității procesului prin utilizarea recursului

²⁵ În acest sens CSJ ...specifică faptul că în caz de casare a încheierii judecătorului de instrucție și dispunere a rejudecării cauzei în instanța de fond, se pune în pericol termenul judecării plângerii și, în general, cel de desfășurare a urmăririi penale, care duce în consecință la încălcarea drepturilor participanților la un proces echitabil, examinat în termene restrânse. Practica judiciară prin care se remite cauza la rejudecare nu exclude casarea de două și mai multe ori a încheierilor adoptate de judecătorul de instrucție pe aceeași cauză, ceea ce în consecință ar putea duce la încălcarea principiului celerității. Recomandarea nr. 71 cu privire la judecarea recursului împotriva încheierilor adoptate în ordinea prevăzută de art. 313 CPP.

body and of the bodies exercising the special activity of investigations shall be examined by the investigating judge within 10 days. Subsequently, the decision may be challenged within 15 days from the date of decision pronouncement at the competent court of appeal. **In view of these imperative provisions, exhaustively provided by law, it is found that the Criminal Procedure Code provides a restricted term for examining complaints as stated by Art. 313 of the Criminal Procedure Code, in order not to affect the reasonable term for conducting the criminal investigation (and others)²⁵.**

An internal remedy for defending the right to a fair trial of the case was established by Law No. 87 from April 21, 2011 “Regarding the reparation by the state of the damage caused by the violation of the right to a reasonable trial of the case or the right to a reasonable execution of the judgment”. According to Art. 4 paragraph (2) of the Law No. 87, *In cases when the right to a fair trial is alleged to have been violated, the request for summons may be filed in the examination of the case on the merits or within 6 months from the entry into force of the prosecutor’s ordinance to terminate the criminal investigation or to remove it from the criminal investigation (and other) or the court order.*

The request of the parties in the process to accelerate the criminal investigation in order to ensure the reasonable term is provided in Art. 20 paragraphs (5) and (6) and Art. 300 (3/1) of the Criminal Procedure Code of the Republic of Moldova.

The participants in the trial may address to the investigating judge a request regarding the acceleration of the criminal investigation, in the situation in which there is a danger of violating the reasonable time when conducting the crimi-

²⁵ In this sense Supreme Court of Justice ...specifies that in case of the reversal of the conclusion of the investigative judge and the order of the retrial in the court of the first instance, the time limit for judging the complaint and, the time limit for conducting the criminal investigation is endangered, which consequently leads to the violation of the rights of the participants in a fair trial, examined within a short period of time. The judicial practice by which the case is remitted for retrial does not exclude the quashing of the decisions adopted by the investigating judge on the same case for two or more times, which could consequently lead to the violation of the speed principle. Recommendation No. 71 regarding the judgment of the appeal against the conclusions adopted in the order provided by Art. 313 of the Criminal Procedure Code.

acceleratoriu. Mai mult, faptul că este suspendată cauza penală nu poate servi drept temei de respingere a plângerii înaintate în baza articolului 20 din Codul de procedură penală²⁶.

Concluzii și recomandări. Cadrul normativ național corespunde în cea mai mare parte standardelor CtEDO în materia respectării dreptului la proces desfășurat în termen rezonabil.

Deși până în prezent Republica Moldova nu a fost condamnată de CtEDO pentru încălcarea termenului rezonabil al urmăririi penale în sensul art. 6 paragr.1 CEDO, totuși CtEDO a constatat termene excesive ale urmăririi penale în mai multe cazuri privind neîndeplinirea obligațiilor pozitive de investigare a deceselor și a plângerilor de tortură prin prisma art. 2 și 3 din Convenție, care în mare măsură au determinat ineficiența cercetărilor la faza prejudiciară a procesului.

Instituția procedurii privind verificarea duratei urmăririi penale a fost reglementată de legiuitor în îndeplinirea obligațiilor ce decurg din prevederile art. 6 și art. 13 CEDO. Acest mecanism național acceleratoriu, în opinia noastră, nu este eficient și poate fi perfecționat prin acordarea dreptului părții în proces de a participa în fața instanței care verifică respectarea termenului rezonabil.

Pentru ca învinuitul, persoana vătămată, partea civilă sau partea responsabilă civilmente care a avut de suferit din cauza duratei nerezonabile a procesului penal să aibă plenitudinea exercitării drepturilor lor este necesar ca acestea să beneficieze nu doar de o procedură exclusiv scrisă, dar și de contradictorialitate și oralitate, componente ce țin de esența dreptului la un proces echitabil și a dreptului la apărare. De asemenea, dreptul participanților la procesul penal de a lua cunoștință de toate argumentele prezentate instanței de către oponentii procesuali și de a le combate ar permite de a asigura egalitatea armelor.

²⁶ DCC nr. 4 din 20.01.2020 de inadmisibilitate a sesizării nr. 206g/2019 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 282 din Codul de procedură penală (durata maximă de menținere a statutului de învinuit al persoanei) (pct.38).

nal investigation. The examination of the application is made in the absence of the parties, within 5 working days, by the investigating judge at the place of the criminal investigation.

In the opinion of CC, *the accused has a procedural tool to defend the right to respect for the speed of the process by using the accelerating appeal. Moreover, the fact that the criminal case is suspended cannot serve as a ground for rejecting the complaint submitted under Article 20 of the Criminal Procedure Code²⁶.*

Conclusions and recommendations. The national regulatory framework largely corresponds to the ECHR standards in terms of respecting the right to a fair trial within a reasonable time.

Although so far the Republic of Moldova has not been convicted by the ECHR for violating the reasonable term of the criminal investigation within the meaning of Art. 6 paragraph 1 of ECHR, however, the ECHR found excessive terms of the criminal investigation in several cases regarding the non-fulfillment of the positive obligations to investigate deaths and complaints of torture in the light of Art. 2 and 3 of the Convention, which largely determined the inefficiency of the research at the prejudicial phase of the process.

The institution of the procedure regarding verification of the duration of the criminal investigation was regulated by the legislator in fulfilling the obligations deriving from the provisions of Art. 6 and 13 of ECHR. In our opinion, this national accelerating mechanism is not efficient and can be improved by granting the right of the party in the process to participate before the court that verifies the observance of the reasonable term.

In order for the accused, the injured party, the civil party or the civilly liable party who has suffered as a result of the unreasonable length of the criminal proceedings to have the full exercise of their rights, they must benefit not only from an exclusive written procedure, but also of contradictory and oral nature, components related to the essence of the right to a fair trial and the right to defense. Also, the right of the participants in the criminal trial to take note of all the argu-

²⁶ DCC No. 4 from 20.01.2020 of inadmissibility of the notification No. 206g/2019 on the exception of unconstitutionality of the Article 282 of the Criminal Procedure Code (the maximum duration of maintaining the accused status of the person) (point 38).

Având în vedere cele expuse, considerăm oportun de a propune modificarea cadrului normativ, încât judecătorul de instrucție și părțile în proces să examineze cererile de accelerare a urmării penale similar procedurii prevăzute în art. 313 CPP, aplicate în mod corespunzător.

ments presented to the court by the procedural opponents and to control them allows ensuring equality of arms.

In view of the above, we consider it appropriate to propose the modification of the normative framework, so that the investigative judge and the parties in the process to examine the requests for accelerating the criminal investigation similar to the procedure provided in Art. 313 of the Criminal Procedure Code, accordingly applied.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Dolea Igor. Codul de procedură penală al Republicii Moldova (Comentariu aplicativ), Ed. Cartea Juridică, Ch., 2016.
2. Hotărârea Curții Constituționale nr. 26 din 23.10.2007 pentru controlul constituționalității unor prevederi ale art. 298, art. 300 și art. 313 din Codul de procedură penală, introduse prin Legea nr. 264-XVI din 28 iulie 2006 „Pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală al Republicii Moldova” (Monitorul Oficial 175-177/23, 09.11.2007) (pct. 5).
3. Hotărârea Curții Constituționale nr. 20 din 16. 06. 1997 cu privire la excepția de neconstituționalitate a art. 97 alin. (4) din Codul de procedură penală.
4. Decizia Curții Constituționale nr. 12 din 09. 02. 2018 de inadmisibilitate a sesizării nr. 6g/2018 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 53/1 alineatul (2) litera d) din Codul de procedură penală.
5. Hotărârea Curții Constituționale HCC nr. 6 din 19. 03. 2019 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 265 alin. (2) din Codul de procedură penală (contestarea refuzului organului de urmărire penală de a primi plângerea sau denunțul privind comiterea unei infracțiuni).

Despre autori

Tudor OSOIANU,

doctor în drept, profesor universitar interimar,
conferențiar universitar al Catedrei „Procedură
penală, criminalistică și securitate informațională”,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI
e-mail: tosoianu@gmail.com

tel.: 079407536

Dinu OSTAVCIUC,

doctor în drept,
rector al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI
e-mail: ostavciuc@mail.ru

tel.: 078551551

About authors

Tudor OSOIANU,

PhD, associate professor,
associate professor of the Chair “Criminal Procedure,
Forensics and Information Security”,
Academy “Ștefan cel Mare” of the MIA,
e-mail: tosoianu@gmail.com

tel.: 079407536

Dinu OSTAVCIUC,

PhD,
rector of the Academy “Ștefan cel Mare” of the MIA,
e-mail: ostavciuc@mail.ru

tel.: 078551551